

EDYTA BANACHOWSKA
Kielce University of Technology
e-mail: ebanachowska@tu.kielce.pl

Manuscript submitted 2018.06.07 – revised 2018.08.15,
initially accepted for publication 2019.10.01, published in March 2019

SECOND LIFE OF THE 19th AND 20th CENTURY BUILDINGS ON THE EXAMPLE OF THE REVITALIZATION OF ARCHITECTURE BUILDINGS ART GALLERIES CULTURE CENTRES

DRUGIE ŻYCIE BUDYNKÓW XIX I XX WIEKU NA PRZYKŁADZIE REWITALIZACJI OBIEKTÓW ARCHITEKTONICZNYCH GALERIE SZTUKI CENTRA KULTURY

DOI: 10.30540/sae-2019-003

Abstract

In 1992, the idea of adapting the power plant building located in the industrial district of London in the contemporary art gallery Tate Modern, was brought into effect. Implementation, immediately after the opening in 1997, attracted millions of visitors and over more than 20 years of cultural activity it has become one of the most popular galleries of modern art in the world. Thus the worldwide trend of arranging art and culture centres in the revitalized buildings has started. A great example of this idea is the CaixaForum in Madrid and a number of Polish projects. In each major city in our country an old neglected building which represents cultural values has been revitalized. The derelict boiler-house in Olsztyn was converted into the Technology Education Center and the building of an orphanage and a nursery was transformed into the gallery of contemporary art BWA in Kielce. Labor-intensive and costly actions contributed to saving not only abandoned and vandalized buildings, but also influenced the preservation of historic city centers, protection and preservation of frontages and precious landscape values. Public awareness in the field of cultural heritage has definitely increased and the measures aimed at giving a second life to historic, derelict buildings are met with growing interest and enthusiasm.

Keywords: restoration, revitalization, preservation, alteration, art gallery, cultural center, art centre, cultural heritage, cultural value.

Streszczenie

W 1992 roku narodził się pomysł adaptacji budynku elektrowni, położonej w przemysłowej dzielnicy Londynu, na galerię sztuki współczesnej Tate Modern. Realizacja, zaraz po otwarciu (1997), przyciągnęła miliony zwiedzających i w ciągu ponad 20 lat działalności stała się jedną z najpopularniejszych galerii sztuki współczesnej na świecie. Tym samym zapoczątkowano światowy trend urządzania centrów sztuki i kultury w zrewitalizowanych budynkach. Świetnym przykładem kontynuacji tej myśli jest CaixaForum w Madrycie czy liczne realizacje polskie. W każdym większym mieście naszego kraju udało się dokonać rewitalizacji zaniedbanego starego budynku przedstawiającego wartość kulturową: przebudowa zrujnowanej kotłowni w Olsztynie na Centrum Edukacji Technologicznej, rewitalizacja budynku ochronki i przedszkola na galerię sztuki współczesnej BWA w Kielcach. Pracochłonne i kosztowne działania przyczyniły się do uratowania nie tylko opuszczonych i zdewastowanych budynków, ale wpłynęły na zachowanie zabytkowych centrów miast, ochronę pierzei czy zachowanie cennych walorów krajobrazowych. Wzrosła świadomość społeczeństwa w dziedzinie ochrony własnego dziedzictwa kulturowego – działania zmierzające do nadania drugiego życia zabytkowym, zrujnowanym budynkom są przyjmowane z rosnącym zainteresowaniem i entuzjazmem.

Słowa kluczowe: rewitalizacja, ochrona, odnowa, galeria sztuki, centrum kultury, centrum sztuki, dziedzictwo kulturowe, wartość kulturowa..

1. INTRODUCTION

Art has been present in peoples' lives since the dawn of history. It develops with the progress of civilization and surrounds us in the forms of music, poetry, theater, painting, sculpture, architecture, photography. 'Man's aware design is always a work of art and only if it represents reality, either shape forms or expresses experience, and yet it is capable of either to delight, or move, or jar.' [1]

We like to enjoy art, we go to concerts to concert halls, watch films at the cinema, performances in the theatre, paintings, sculptures, we admire photography in galleries. The 20th century ushered people's awareness of the necessity of protecting our cultural heritage. In the last century, starting with the places considered as cultural centers of the world like Paris, New York, London, ending with smaller towns like Kielce, museums and art galleries have been built. Many of them are located in neglected, derelict historic buildings, which are of the finest cultural value. However, their expensive, thorough renovations were possible only thanks to EU funds, after the accession of Poland to the European Union in 2004. The benefits of these actions are invaluable: local communities gain valuable cultural centres and buildings are restored to their former glory and gain a second life. All over the world the trend to restore old buildings has lasted for several decades and has become fashionable. Not only aesthetic values of such places, but also commercial ones have been noticed - old factories, power plants, abandoned hospitals are usually located in valuable areas of the centers of big cities.

Almost always the modernization of the building involves changing its initial function, re-building and introducing modern ventilation systems, air conditioning or lighting. Old buildings have immense cultural value and they are national heritage. They can successfully serve new functions.

Selected examples of renovation of the buildings by bestowing features of art and culture upon them, are discussed below.

2. ART GALLERIES IN THE BUILDINGS FROM THE 19TH AND 20TH CENTURY

2.1. Tate Modern – Modern and Contemporary Art Gallery, Bankside, London

Investor: phase I, Tate Trustees, London, UK,

Project: Herzog & de Meuron, phase I 1995-1997, phase II 2001, phase III 2005,

1. WPROWADZENIE

Sztuka towarzyszy człowiekowi od zarania dziejów. Rozwija się wraz z postępem cywilizacji, otacza nas w przeróżnej postaci: muzyki, poezji, teatru, malarstwa, rzeźby, architektury, fotografii. „Świadomy wytwór człowieka jest dziełem sztuki zawsze i tylko wtedy, gdy odtwarza rzeczywistość, bądź kształtuje formy, bądź wyraża przeżycie, a zarazem jest zdolny bądź zachwycać, bądź wzruszać, bądź wstrząsać.” [1]

Lubimy się sztuką delektować, chodzimy na koncerty do filharmonii, oglądamy filmy w kinie, przedstawienia w teatrze, obrazy, rzeźby, fotografię podziwiamy w galeriach. XX wiek zapoczątkował świadomość konieczności działań zmierzających do ochrony dziedzictwa kulturowego. W minionym wieku, zaczynając od ośrodków uważanych za centra kultury na świecie jak Paryż, Nowy Jork, Londyn, na mniejszych miejscowościach, jak Kielce, kończąc, powstały muzea i galerie sztuki. Wiele z nich lokowanych jest w zaniedbanych, zdevastowanych, zabytkowych budynkach, które same w sobie stanowią najwyższą wartość kulturową, a ich kosztowne, gruntowne renowacje stały się możliwe dopiero dzięki funduszom unijnym, po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. Korzyści są nieocenione: lokalne społeczności zyskują wartościowe centra kulturalne a budynki przywracane są do dawnej świetności i zyskują drugie życie. Na świecie trend rewaloryzacji starych budynków trwa już kilkadziesiąt lat i stał się modny. Zauważono nie tylko walory estetyczne owych miejsc, ale także zalety komercyjne – stare fabryki, elektrownie, opuszczone szpitale, zazwyczaj znajdują się w centrach dużych miast na wartościowych terenach.

Niemal zawsze modernizacja wiąże się ze zmianą pierwotnej funkcji, przebudową oraz wprowadzeniem współczesnych systemów wentylacyjnych, klimatyzacyjnych, oświetleniowych. Stare budynki mają niezmierną wartość kulturową i stanowią spuściznę narodową. Z powodzeniem mogą pełnić nowe funkcje użytkowe.

Niżej omówiono wybrane przykłady realizacji odnowy obiektów poprzez nadanie im funkcji kultury i sztuki.

2. GALERIE SZTUKI W BUDYNKACH XIX I XX WIEKU

2.1. Galeria Sztuki Współczesnej i Nowoczesnej Tate Modern, Bankside, Londyn

Inwestor: etap I Tate Trustees, London, UK,

Projekt: Herzog & de Meuron, etap I 1995-1997, etap II 2001, etap III 2005

Implementation: phase I – 1998-2000, phase II – 2001-2002, 2005, phase III – alteration.

One of the first and most successful conversions of uninhabited buildings was the revitalization of the old Bankside Power Station, located on the south bank of the River Thames in London, into a gallery of modern and contemporary art called Tate Modern. (Fig. 1-3).

The construction of distinctive power station in London was completed in two phases in 1947 and 1963, and the building was designed by Sir Giles Gilbert Scott – known all over the world as the main designer of famous red British telephone booths. He also designed Cathedral in Liverpool. The structure was divided into three independent symmetrical parts serving different functions. And so huge main turbines were placed in the central part of the building (which is now called The Turbine Hall (Fig. 2)), not less famous southern part of the building, famous for the ‘mysterious hum’, is a transformer station open to these days. In 1980s a part of the plant was closed. The building in an industrial part of London would be another forgotten and derelict property, if not for the idea of converting a former Bankside Power Station into an independent modern and contemporary art gallery of in London.

In December 1992 the Tate Trustees announced their intention to create an international art gallery. The designers chose the building of the former power station, located in an industrial area, along the River Thames. An architectural competition was announced. The Swiss architects Herzog&de Meuron won it. The proposed solution, based on the recycling of the existing building materials, was highly appreciated by the jury.

As part of the revitalization, the building was rebuilt preserving the original division into three segments – the floor was overbuilt, the glazing and observation decks were installed, the inner steel structure was replaced. Creating an alteration project, the architect was inspired by the play of light in the building. That is how the idea of a skylight and glazing was born. ‘We can play with the idea of light hovering above a heavy brick structure of the former power plant. The light pours into the gallery through the glass on the superstructure of the museum and at night the direction of artificial lighting is changed so that it magically lights up the sky of London. The idea of light beam proved to be a key element of the development of other parts of the complex as a part of the overall architectural and urban concept of Tate

Realizacja: etap I – 1998-2000, etap II – 2001-2002, 2005, etap III – rozbudowa.

Jedną z pierwszych i najśłynniejszych adaptacji obiektów opuszczonych, stała się rewitalizacja starej elektrowni Bankside Power Station zlokalizowanej na południowym brzegu Tamizy w Londynie, na galerię sztuki nowoczesnej i współczesnej Tate Modern (il. 1-3).

Charakterystyczną w stolicy Wielkiej Brytanii elektrownię, wybudowaną w dwóch etapach w roku 1947 i 1963, zaprojektował Sir Giles Gilbert Scott – znany na całym świecie jako autor projektu symbolicznych angielskich czerwonych budek telefonicznych. Architekt, projektant m.in. katedry w Liverpoolu. Funkcjonalnie obiekt podzielono na trzy symetryczne części o odmiennych funkcjach. I tak w sali środkowej umieszczono ogromne turbiny (sławna obecnie Hala Turbin (il. 2)), część południowa to nie mniej słynna z „tajemniczego buczenia” czynna do dziś transformatornia. W latach osiemdziesiątych XX wieku część elektrowni zamknięto. Budynek w przemysłowej części Londynu stałby się kolejnym zapomnianym i niszczącym obiektem gdyby nie pomysł utworzenia w starej elektrowni Bankside samodzielnej galerii międzynarodowej sztuki nowoczesnej i współczesnej w Londynie.

W grudniu 1992 Tate Trustees ogłosiły zamiar utworzenia międzynarodowej galerii sztuki. Wybór padł na budynek dawnej elektrowni, położony w dzielnicy przemysłowej, ale nad samą Tamizą. Ogłoszono konkurs architektoniczny, który wygrało szwajcarskie biuro architektoniczne Herzog&de Meuron. Zaproponowane rozwiązania oparte na recyklingu zastanej tkanki zostały wysoko ocenione przez jury konkursu.

W ramach rewitalizacji budynek przebudowano zachowując pierwotny podział na trzy segmenty – nadbudowano kondygnację, wprowadzono przeszklenia, tarasy widokowe, wymieniono część wewnętrznej konstrukcji stalowej. Podczas tworzenia projektu przebudowy inspirowano się możliwością gry światła w obiekcie. Tak powstał pomysł wprowadzenia świetlika i przeszkleń. „Możemy bawić się pomysłem światła unoszącego się nad ciężką strukturą cegły dawnej elektrowni. Światło wlewa się do galerii poprzez szkło na nadbudowie muzeum, a w nocy kierunek oświetlenia sztucznego jest odwrócony i magicznie świeci w niebo Londynu. Pomysł wiązki światła okazał się kluczowym elementem dla rozwoju innych części kompleksu w ramach ogólnej koncepcji architektonicznej i miejskiej galerii sztuki

Modern' [2]. The last floor offers a magnificent view of St. Paul's Cathedral, north London and the Thames.

The designers managed to convert an industrial building into a place which seems to be designed to serve as an art gallery from the very beginning. 'Overall, one gets the impression that the exhibitions were always there, as well as the brick facades, the chimney or turbine hall. This impression is of course deceptive – the interior of the building had been re-designed, but the new and the old construction elements had been combined and match one another in such a manner that they are indistinguishable' [2].

Exhibition rooms were given the opportunity of different space allocation depending on the needs. 'Spatial diversity is considerable, almost all the rooms are of different size and proportion. Furthermore, the walls may be added or removed at specific places, so that the dimensions can be adapted to the needs of different installations' [2].

During the design work the function of the chimney of the building was considered thoroughly. After analyses, the architects came to the surprising conclusion that neither of technical reasons nor of functional ones, it was not necessary to build such a construction. However, it was bricked up mainly of sightseeing and aesthetic reasons – the chimney was supposed to be the landmark on the map of London as well as its aim was to establish the dialogue with the dome of St Paul's, located on the opposite bank of the Thames. 'The vertical symmetry of the chimney is a direct response to the symmetry of the central dome of the Cathedral.' [2]

Today, several years since Tate Modern was opened, it seems that Tate Modern has always been an art gallery. Abnormally high interiors create unique climate and the opportunity to display large spatial installations attracts the exhibitors and crowds of visitors. A successful revitalization of a crumbling building into the gallery of modern art made it possible for the world architecture to do similar projects. A new wing of the building is built, resembling a pyramid of bare bricks. (Fig. 3)

The part of southern bank of the Thames, the Borough Southwark, traditionally industrialized was given socio-economic and cultural promotion due to reclaiming the area while revitalizing the building. The second life was given to the whole district that is now considered a new public space.

Tate Modern." [2] Z ostatniego piętra rozciąga się wspaniały widok na katedrę św. Pawła, północny Londyn i Tamizę.

Projektantom udało się stworzyć z obiektu przemysłowego miejsce, które wydaje się być zaprojektowane od początku pod galerię. „Ogólnie odnosi się wrażenie, że wystawy były tam zawsze, podobnie jak ceglane elewacje, komin lub hala turbin. To wrażenie jest oczywiście zwodnicze – we wnętrzu budynku wszystko zostało ponownie zaprojektowane, ale nowe i stare elementy budowlane zostały powiązane i dopasowane do siebie w taki sposób, że są nie do odróżnienia” [2].

Pomieszczenia ekspozycyjne uzyskały możliwość różnego podziału przestrzeni, w zależności od potrzeb. „Różnorodność przestrzenna jest znaczna, prawie wszystkie sale są różne w wielkości i proporcji. Ponadto ściany mogą być dodane lub usunięte w określonych miejscach, dzięki czemu wymiary mogą być dostosowane do potrzeb różnych instalacji” [2].

W trakcie prac projektowych zastanawiano się nad funkcją komina budynku. Po analizach architekci doszli do zaskakującego wniosku, że ani z powodów technicznych, ani funkcjonalnych nie była potrzebna aż taka konstrukcja, ale została zaprojektowana ze względów widokowo-estetycznych – komin miał stanowić punkt orientacyjny na mapie Londynu a także nawiązywać dialog z kopułą kościoła św. Pawła położonego na przeciwległym brzegu Tamizy. „Pionowa symetria komina jest bezpośrednią odpowiedzią na symetrię centralnej kopuły katedry” [2].

Dzisiaj, po kilku latach działalności, wydaje się, że Tate Modern było galerią zawsze. Niespotykanie wysokie wnętrza tworzą unikatowy klimat, możliwość pokazywania dużych, przestrzennych instalacji przyciąga wystawców i tłumy zwiedzających. Udana rewitalizacja popadającego w ruinę budynku na galerię sztuki nowoczesnej otworzyła drzwi architektury światowej dla tego typu realizacji. Wybudowane jest nowe skrzydło, bryłą przypominające piramidę z nieotynkowanych cegieł (il. 3).

Fragment południowego brzegu Tamizy, Southwark, tradycyjnie uprzemysłowiony obszar, dzięki zagospodarowaniu terenu przy okazji rekultywacji budynku, dostał gospodarczo-społeczny i kulturalny awans. Drugie życie otrzymała cała dzielnica, stanowiąca nową przestrzeń publiczną.

Fig. 1. Tate Modern – London. The condition of the building after the alteration. View from the River Thames and a new footbridge across the river connecting Tate Modern with the northern part of London (Photo by Shaun Jones, source: the Internet)

Il. 1. Tate Modern – Londyn. Stan po przebudowie. Widok od strony Tamizy i kładka nad Tamizą łącząca Tate Modern z północnym Londynem (fot. Shaun Jones, źródło: internet)

Fig. 2. Tate Modern – London. The Turbine Hall after the alteration (Photo by Adrian Pingstone, source: the Internet)

Il. 2. Tate Modern – Londyn. Hala Turbin. Stan po przebudowie (fot. Adrian Pingstone, źródło: internet)

Fig. 3. Tate Modern – London. The visualization of the new south wing of the building currently under construction (Visualisation by Herzog & de Meuron, source: the Internet)

Il.3. Tate Modern – Londyn. Wizualizacja będącego w trakcie budowy nowego skrzydła od strony południowej galerii (wizualizacja Herzog & de Meuron, źródło: internet)

2.2. The Centre For Arts and Culture – CaixaForum, Paseo Del Prado, Madrid

Investor: Obra Social Fundación ‘LaCaixa’, Madrid, Spain; Caixa d’Estalvis and Pensions de Barcelona, Barcelona, Spain

Project: Herzog & de Meuron, 2001-2003

Implementation: 2003-2008

The Centre for Arts and Culture CaixaForum in Madrid is a successful example of postindustrial architecture restoration, combining the old walls with contemporary avant-garde. The building is located in the historic center, southeast, a few minutes walk from Puerta del Sol, among houses and narrow streets. The CaixaForum-Madrid stands on an advantageous site facing the Paseo del Prado and the Botanical Garden vis à vis. This new address for

2.2. Centrum Kultury i Sztuki CaixaForum, Paseo Del Prado, Madryt

Inwestor: Obra Social Fundación “LaCaixa“, Madrid, Spain; Caixa d’Estalvis i Pensions de Barcelona, Barcelona, Spain

Projekt: Herzog & de Meuron, 2001-2003

Realizacja: 2003-2008

Udanym przykładem rewaloryzacji przemysłowej architektury, łączącej stare mury ze współczesną awangardą, jest Centrum Sztuki i Kultury CaixaForum w Madrycie. Obiekt zlokalizowano w historycznym centrum miasta, kilka minut na południowy wschód od Puerta del Sol, wśród kamienic i wąskich uliczek, vis a vis Real Jardín Botánico, w obszarze zajęтым dotychczas przez nieatrakcyjne struktury miejskie: elektrownię z przełomu XIX/XX wieku

the arts is located in an area occupied until now by unspectacular urban structures: the Central Eléctrica Power Station build at the turn of the 19th and 20th century and a gas station (Fig. 4). The brick walls of the former power station are reminiscences of the early industrial age in Madrid, while the gas station, a purely functional structure, was clearly out of place (Fig. 5). The demolition of the gas station created a small plaza between the Paseo del Prado and the new CaixaForum in the converted power station.

‘The building of a power plant was designed in 1899 by an architect Jesús Carrasco-Munoz Encina and an engineer José Maria Hernández. After the closure of the power plant, the building was not restored for many years and it fell into ruin. The access to the building from Paseo del Prado street was impeded by the nearby petrol station. The principle of the building construction was based on the projects of railway stations. The design consisting of two parallel aisles of rectangular shape, surrounded by brick walls, was set on a stone foundation. The cladding was provided by two pitched roofs with standard steel structure. Its area was 1934 m². The building was simple in form and almost devoid of detail on the facade, except for a few corner pilasters and decorative elements of the windows – typical for industrial buildings built in Madrid at the end of the nineteenth century.’ [3]

The idea of CaixaForum was to create an extraordinary place attracting not only the art-lovers but all people of Madrid and from outside. The attraction will not only be CaixaForum’s cultural programme, but also the building itself. The neglected postindustrial building was detached the ground and a free space on the ground floor attracting passers-by was created. That is how the idea of levitating building was established. The construction was cut off the foundation and situated on three huge pillars, invisible from the outside. Non of the external walls touches the ground.

‘The building is lifted off the ground, in apparent defiance of the laws of gravity, to literally draw visitors inside. The only material of the old power station that we could use was the classified brick shell. In order to conceive and insert the new architectural components of the CaixaForum Project, we began with a surgical operation, separating and removing the base and useless tissue – dividing the structure from the ground. This opened a completely novel and spectacular perspective that simultaneously solved a number of problems posed by the site. The removal of the base of the building left a covered plaza under the brick shell, which now appears to float above the street level’ [2].

i stację benzynową. Ceglane mury dawnej elektrowni są wspomnieniami wczesnego przemysłowego okresu Madrytu (il. 4). Stacja benzynowa była wyraźnie nie na miejscu (il. 5). Jej rozbiórka stworzyła mały plac między Paseo del Prado i budynkiem powstałym na bazie elektrowni.

„Budynek elektrowni zaprojektowali w 1899 roku architekt Jesús Carrasco-Munoz Encina i inżynier José Maria Hernández. Po zamknięciu elektrowni, nie restaurowany przez wiele lat, popadł w ruinę. Dostęp do obiektu od ulicy Paseo del Prado utrudniała zlokalizowana na działce obok stacja benzynowa. Zasada konstrukcji budynku została oparta na projektach halowych stacji kolejowych. Konstrukcja złożona z dwóch równoległych naw o prostokątnym kształcie, obudowanych ceglanymi ścianami, została posadowiona na kamiennych fundamentach. Przekrycie stanowiły dwa dachy dwuspadowe o standardowej stalowej konstrukcji. Jego powierzchnia wynosiła 1934 m². Budynek był prosty w formie i prawie pozbawiony detalu na fasadzie, poza kilkoma narożnymi pilastrami i elementami dekoracyjnymi przy oknach – typowymi dla budynków przemysłowych powstających w Madrycie pod koniec XIX wieku” [3].

Idea CaixaForum oparta została na stworzeniu niezwykłego miejsca, zachęcającego do odwiedzin mieszkańców i turystów nie tylko programem kulturalnym, ale także samym budynkiem. Zaniedbany poprzemysłowy budynek postanowiono poderwać z ziemi i stworzyć wolną przestrzeń w poziomie parteru wciągającą przechodniów. Tak powstało założenie lewitującego nad ziemią obiektu. Istniejącą konstrukcję odcięto od fundamentów i wsparto na trzech potężnych, niewidocznych z zewnątrz stopach. Żadna ze ścian zewnętrznych nie dotyka podłoża.

„Obiekt jest odcięty od ziemi w pozornym nieposłuszeństwie prawu ciężenia i dosłownie zasysa przechodniów do środka. Jedyńm materiałem starej elektrowni, który mogliśmy zachować, była ceglana powłoka. Aby projektować i wstawiać nowe architektoniczne komponenty CaixaForum, zaczęliśmy od zabiegu chirurgicznego – odseparowania i usunięcia zbędnej tkanki - oddzielenia podstawy od podłoża. Zabieg ten stworzył nowe spektakularne perspektywy, jednocześnie rozwiązując szereg problemów na budowie. Usunięcie podstawy budynku utworzyło nadwieszenie, dzięki któremu budynek wydaje się pływać nad poziomem ulicy” [2].

Przestrzeń, którą utworzyło nadwieszenie, oferuje chłód i cień w gorącym Madrycie. Jest także głównym wejściem do wnętrza. Ten prosty archi-

This sheltered space under the CaixaForum offers its shade to visitors and at the same time it is the entrance to the Forum itself. This architecturally easy but complicated from the engineering side solution solved the problem of situating the main entrance. 'Problems such as the narrowness of the surrounding streets, the placement of the main entrance and the architectural identity of this contemporary art institution could be addressed and solved in a single sculptural gesture. The separation of the structure from the ground level created two worlds; one below and the other above the ground' [2].

The alteration enabled creating a multi-storey structure situated partly below and above the ground. The underground part, located as well below the plaza, provides space for a theater/auditorium, service rooms and several parking spaces. The structure above ground houses a gallery, a restaurant and administrative offices.

The designers managed to transform the crumbling monument into an architectural gem on a global scale and an uninteresting built-up area with industrial facilities has become an important point on the map of Madrid. For a distinctive and unique element we may consider a vertical garden covering unsightly façade of the building situated by the square, creating a vestibule into an adjacent botanical garden (Fig. 6). The highlight of the plaza surrounded by narrow adjoining streets added air and spaciousness to this place.

With the respect for the Spanish cultural heritage, architects treated well the seemingly unattractive building of former power station, surrounded by historical buildings downtown Madrid. Brick walls had been carefully restored using traditional methods. The combination of a historic building with a very modern and bold reconstruction is considered very successful (Fig. 7-8). The two-storey superstructure had been incorporated above the existing walls, creating a sculptural form reflecting the look of the surrounding buildings. The walls forming a superstructure were covered with openwork sheet containing noble rust. Most of the holes in the existing brick walls were bricked up and the new ones seem to be integrated into the structure accidentally. The interiors does not refer to the existing structured tissue, however, we can talk about a controlled chaos. The staircases are extremely interesting, one – white, as if sculpted in plaster, the other – completely 'covered with' sheet, designed in the style of deconstruction.

The building, which is of a unique cultural value, got a new life as a gallery and art centre, and the surrounding area became a cultural vestibule.

tektonicznie, ale trudny inżyniersko zabieg pozwolił rozwiązać kłopot, jakim było usytuowanie wejścia głównego. „Takie problemy, jak wąskość okolicznych ulic, odpowiednie ustawienie wejścia głównego, architektoniczna tożsamość instytucji sztuki współczesnej są rozwiązane jednym rzeźbiarskim gestem. Oddzielenie struktury od ziemi stworzyło dwa światy: jeden pod powierzchnią i drugi na powierzchni ziemi.”[2]

Po przebudowie stworzono wielopoziomowy obiekt usytuowany w części podziemnej i nadziemnej.

Część podziemna, ulokowana także pod placem, zawiera scenę/widownię, pokoje służbowe, miejsca parkingowe. Część nadziemna to galeria, restauracja, biura.

Projektantom udało się stworzyć z popadającego w ruinę zabytku perełkę architektoniczną na światową skalę, a nieciekawa przestrzeń zabudowana obiektami przemysłowymi stała się ważnym punktem na mapie Madrytu. Za charakterystyczny i niepowtarzalny element uznaje się ogród pionowy osłaniający nieefektywną elewację sąsiadującego z placem budynku, stwarzając przedśionek do przyległego ogrodu botanicznego (il. 6). Wyeksponowanie placu w otoczeniu ciasnych przylegających uliczek dodało przestrzeni powietrza i przestronności.

Architekci z szacunkiem dla hiszpańskiej spuścizny kulturowej potraktowali z pozoru nieatrakcyjny budynek po starej elektrowni, położony w otoczeniu zabudowy historycznej centrum Madrytu. Ceglane ściany zostały pieczołowicie odremontowane metodą tradycyjną. Za udany zabieg należy uznać połączenie zabytkowego budynku z niezwykle nowoczesną i odważną propozycją przebudowy (il. 7-8). Nad istniejące mury wkomponowane zostały dwie kondygnacje, tworząc rzeźbiarską nadbudowę, mającą odzwierciedlać wygląd okolicznych budynków. Ściany tworzące nadbudowę obłożono ażurową blachą pokrytą szlachetną rdzą. Większość otworów w istniejących ceglanych murach zamurowano, a nowe wydają się być wkomponowane przypadkowo. Wnętrza obiektu nie nawiązują do zastanej uporządkowanej tkanki, można mówić o kontrolowanym chaosie. Niezwykle ciekawe są klatki schodowe, jedna biała, jak wyrzeźbiona w gipsie, druga całkowicie „obita” blachą, zaprojektowana w stylistyce dekonstruktywizmu.

Budynek, stanowiący niepowtarzalną wartość kulturową, dostał nowe życie jako galeria i centrum sztuki, zaś otaczająca go przestrzeń zamieniła się w przedśionek kulturalny.

Fig. 4. CaixaForum – Madrid. Power plant building before the restoration works (Photo by Herzog & de Meuron, source: the Internet)

Il. 4. CaixaForum – Madryt. Budynek elektrowni przed rozpoczęciem prac budowlanych (fot. Herzog & de Meuron, źródło: internet)

Fig. 5. CaixaForum – Madrid. The condition of the building before the alteration – bird's eye view from over Real Jardín Botánico. View of the petrol station (Photo by Herzog & de Meuron, source: the Internet)

Il. 5. CaixaForum – Madryt. Stan przed przebudową – widok z lotu ptaka z nad Real Jardín Botánico. Widoczne zabudowania stacji benzynowej (fot. Herzog & de Meuron, źródło: internet)

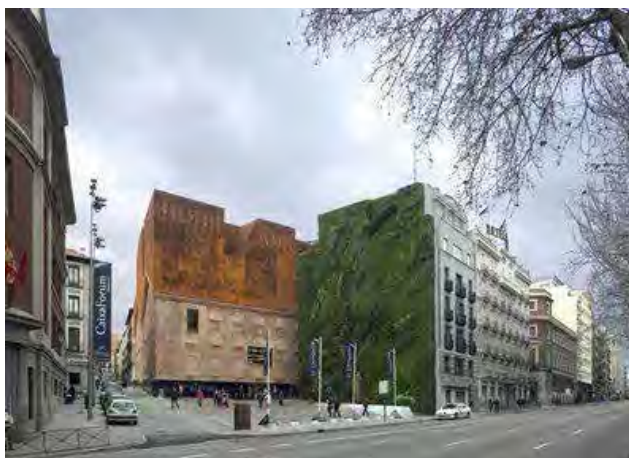

Fig. 6. CaixaForum – Madrid. Building after the restoration, view from the square and vertical garden from Paseo del Prado (Photo by Duccio Malagamba, source: the Internet)

Il. 6. CaixaForum – Madryt. Stan po rewaloryzacji, widok na plac i pionowy ogród od strony Paseo del Prado (fot. Duccio Malagamba, źródło: internet)

Fig. 7. CaixaForum – Madrid. View of the building overhang from the inside (Photo by Duccio Malagamba, source: the Internet)

Il. 7. CaixaForum – Madryt. Widok z wnętrza na nadwieszenie (fot. Duccio Malagamba, źródło: internet)

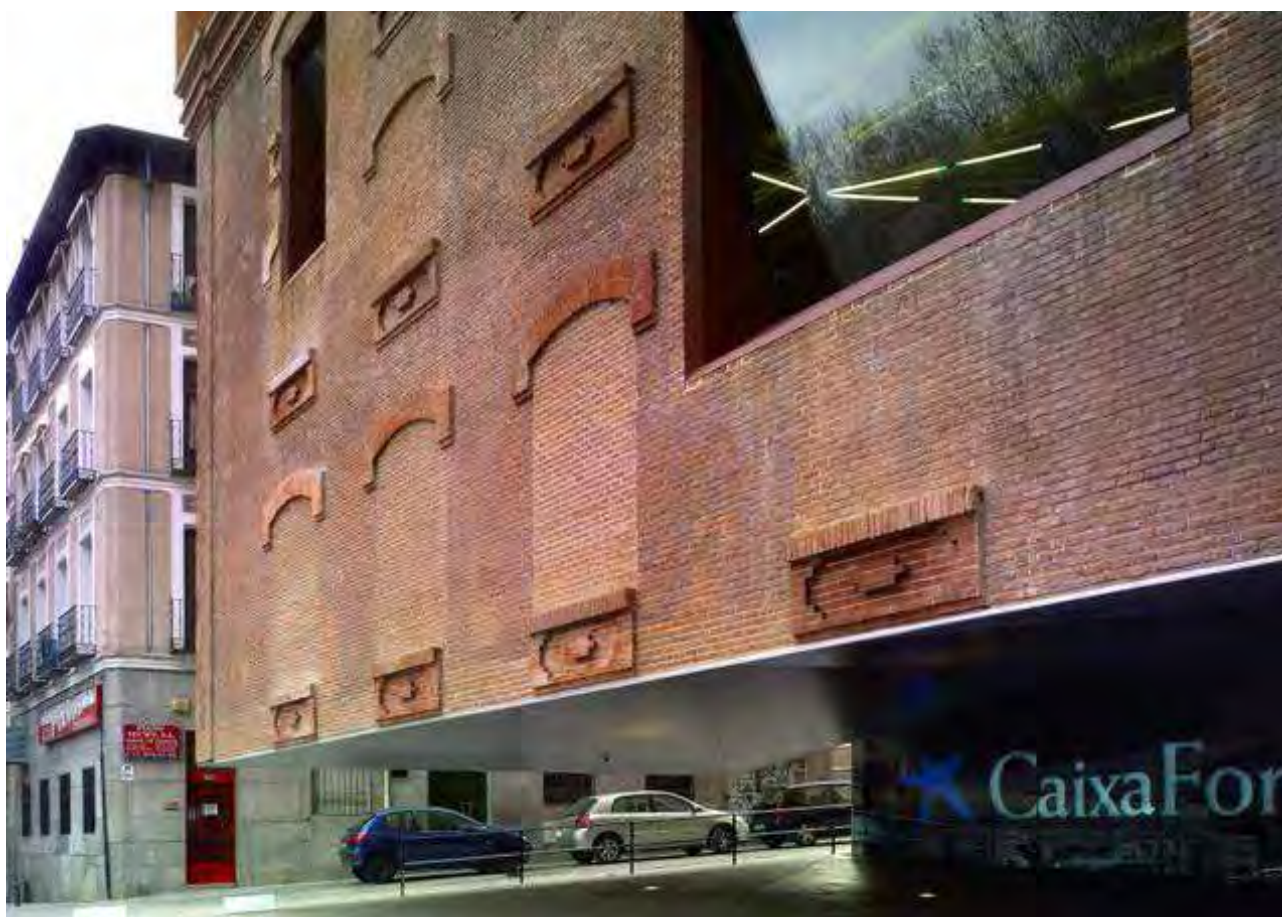

Fig. 8. CaixaForum – Madrid. View of the building overhang from the outside. (Photo by Duccio Malagamba, source – the Internet)

Il. 8. CaixaForum – Madryt. Widok na nadwieszenie z zewnątrz. (Fot. Duccio Malagamba, źródło internet)

2.3. The Technology Education Centre 'The Old – Boiler-House' at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Prawocheńskiego Street 9

Investor: The University of Warmia and Mazury, Oczapowskiego Street 2, Olsztyn

Project: Dżus Architects, civil law partnership, Olsztyn, 2009-2010 (architect: Grzegorz Dżus)

Implementation: 2011-2013

'Characteristic details of the building:

The building length 34,65 m

The building width 40,00 m

The building height 13,20 m

Usable floor area 2373,1 m²

Developed terrain area 4013,2 m²

Building area 1098 m²

Pedestrian and driving zone, car parks and cobbled slopes area 2878,1 m²

Green area 37,1 m² [4]

The historic building of the former boiler house built in the 1880s was successfully brought back to life at the premises of University of Warmia and Mazury in Olsztyn. Originally, the building served as a boiler-house, built in the years 1884-1889 for the needs of the Provincial Psychiatric Hospital in Olsztyn. In the 1970s and 1980s the property was modernized and rebuilt. Its technical condition was bad, the walls were dank. The body of the building consists of: a dominant body so called 'old boiler-house', boiler-house called 'a new one' with a chimney and an outbuilding, where we could find the engine room, electrical substation and workshops (Fig. 9).

Buildings, excluding the so-called 'new boiler-house', retained their bodies from the early twentieth century. The best preserved building was an old boiler-house with a chimney. Other structures being the part of Olsztyn premises already had visible signs of adaptation to the needs of that time. The majority of them were plastered and window and door openings were struck in them. The only original window frame, from the nineteenth century, was preserved in the lower part of the building called 'new boiler-house'. 'In connection with the reconstruction of Prawocheńskiego Street in the 1970s, the area facing the south side of the building had been lifted and floor level had been raised by about 0.5 m. This action preserved the historical terrain in the form of a trough with a paved slopes surface (now covered with secondary stratifications). The structure is in poor technical condition, caused not only by a strong moisture, but also by the lack of care and rough-and-

2.3. Centrum Edukacji Technologicznej „Stara Kotłownia” Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ul. Prawocheńskiego 9

Inwestor: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, ul. Oczapowskiego 2, Olsztyn

Projekt: Dżus Architekci s.c., Olsztyn, 2009-2010 (architekt: Grzegorz Dżus)

Realizacja: 2011-2013

„Charakterystyczne dane obiektu :

Długość obiektu 34,65 m

Szerokość obiektu 40,00 m

Wysokość obiektu 13,20 m

Pow. użytkowa obiektu 2373,1 m²

Pow. opracowywanego terenu 4013,2 m²

Pow. zabudowy obiektu 1098 m²

Pow. ciągów pieszo-jezdných i parkingów oraz brukowanych skarp 2878,1 m²

Pow. terenów zielonych 37,1 m², [4]

Zabytkowy budynek byłej kotłowni z lat 80. XIX wieku udało się w 2013 roku przywrócić do życia na terenie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Pierwotnie mieściła się tutaj kotłownia, zrealizowana w latach 1884-1889 na potrzeby Prowincjonalnego Zakładu Psychiatrycznego w Olsztynie. W latach 70. i 80. ubiegłego wieku obiekt był modernizowany i przebudowywany. Jego stan techniczny był zły, miał zawilgocone ściany. Na bryłę budynku składają się: bryła dominująca tzw. stara kotłownia, kotłownia, tzw. nowa z kominem, oraz przybudówki, w których były: maszynownia, podstacja elektryczna i warsztaty (il. 9).

Budynki, za wyjątkiem tzw. nowej kotłowni, zachowały swoje bryły z początku XX wieku. Najlepiej zachowanym obiektem był budynek starej kotłowni wraz z kominem. Pozostałe obiekty stanowiące zespół w Olsztynie miały już widoczne ślady adaptacji do ówczesnych potrzeb. W większości zostały otynkowane, wybito w nich nowe otwory drzwiowe i okienne. Jedyna oryginalna stolarka okienna z XIX-wiecznego założenia zachowała się w dolnej partii budynku, zwanego nową kotłownią. „W związku ze zrealizowaną w latach 70-tych przebudową ulicy Prawocheńskiego podniesiono od strony południowej teren w bezpośrednim sąsiedztwie budynku i podniesiono o około 0,5 m poziom posadzki. Zachowało się historyczne ukształtowanie terenu w postaci niecki z brukowaną nawierzchnią stoków (obecnie przykrytą wtórnymi nawarstwieniami). Obiekt jest w złym stanie technicznym, spowodowanym nie tylko silnym zawilgoceniem, ale również brakiem dbałości, prowi-

ready repairs and rebuilds in recent years, which did not take into account the historical value of the property. Nowadays, it serves as a thermal centre with bound workshops and social and office spaces' [4].

During the design works the priority was the maximal preservation of historic character of the building. The old and the new boiler houses were supposed to maintain clear span premises without introducing additional divisions, which resulted in keeping the historic character of the interior and highlighting the historic truss. The proposed functional layout was adapted to the existing window and door openings. To highlight the current superstructure of the new boiler-house, the cover of the part of the facade lining in anthracite had been introduced. A glass roof was designed above the exhibition part of the building, which is now called the 'old boiler-house'. The highlights above the engine room also received the modern form. Distinctive brick facade was restored retaining the woodwork divisions. Like in the Tate Modern, the part of the building still serves its original utilitarian function – in TEC there is a heat exchanger which supplies the entire University. In order to maximize the exhibition space, the technical room was moved to the newly designed basement, which required foundations boosting. Due to the high groundwater level concrete bubs were installed. It was decided to leave the characteristic elements of the original equipment in the form of, among others, La Mont boilers and so called coal hoppers (Fig. 10). Quite dark and oppressive interiors were opened up by the introduction of glass (glass balustrades, glass roof) and the use of soft colors.

Currently, the Technology Education Center has become a jewel of the University of Warmia and Mazury. Over a hundred year old devastated building has helped to improve the infrastructure of the University thanks to the revitalization (Fig. 11). The rooms are going to serve as exhibition halls as well as classrooms and seminar rooms. The building is going to be used by staff of the Centre for Innovation Technology Transfer, students of economics and the place is going to be held formal meetings of the university senate. TEC is a Polish example of extremely successful alteration of a neglected building into a lively place called the Centre.

zorycznymi naprawami i przebudowaniami z ostatnich lat, które nie uwzględniały historycznej wartości obiektu. Pełni on obecnie funkcję węzła ciepłego oraz związanych z nim warsztatów i pomieszczeń socjalno-biurowych" [4].

Podczas prac projektowych priorytetem stało się maksymalne zachowanie zabytkowego charakteru budynku. W starej i nowej kotłowni założono utrzymanie jednoprzestrzennych pomieszczeń bez wprowadzania dodatkowych podziałów, dzięki czemu udało się zachować zabytkowy charakter wnętrza oraz wyeksponować zabytkową więźbę. Projektowany układ funkcjonalny dostosowano do istniejących otworów okiennych i drzwiowych. Aby uczynić aktualną nadbudowę nowej kotłowni, wprowadzono pokrycie fragmentu elewacji okładziną w kolorze antracytowym. Nad częścią wystawienniczą, tzw. starą kotłownią, zaprojektowano szklany dach. Współczesną formę otrzymały też naświetla nad maszynownią. Charakterystyczna ceglana elewacja została odrestaurowana, zachowano podziały stolarki. Podobnie jak w Tate Modern, i w tym obiekcie część budynku do tej pory pełni pierwotną funkcję użytkową – w CET znajduje się wymiennikownia zasilająca cały uniwersytet. Aby przestrzeń wystawiennicza była jak największa, pomieszczenie techniczne przeniesiono do nowo projektowanych piwnic, co wymagało podbicia fundamentów i ze względu na wysoki poziom wód gruntowych wykonania żelbetowej wanny. Zdecydowano się pozostawić we wnętrzach istniejące, charakterystyczne elementy pierwotnego wyposażenia w postaci m.in. kotłów La Monta i tzw. zasyków węglowych (il. 10). Dość ciemne i przytłaczające wnętrza zostały otwarte dzięki wprowadzeniu szkła (szklane balustrady, szklany dach) i zastosowaniu stonowanej kolorystyki.

Obecnie Centrum Edukacji Technologicznej stało się perełką Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Zdeprawowany ponad stuletni budynek dzięki rewitalizacji poprawił infrastrukturę uniwersytetu (il. 11) Oprócz funkcji wystawienniczych przewiduje się wykorzystanie pomieszczeń jako sal wykładowych, dydaktycznych, seminaryjnych. Z budynku korzystać mają pracownicy Centrum Innowacji Transferu Technologii, studenci nauk ekonomicznych, a także planuje się organizowanie uroczystych posiedzeń senatu uczelni. CET to polski przykład niezwykle udanej odnowy zaniedbanego budynku w pełne życia Centrum.

Fig. 9. TEC in Olsztyn. View from the outside, after the alteration. 2013 (Photo by Przemysław Skrzydło/Gazeta Agency, source: the Internet)

Il. 9. CET w Olsztynie. Widok z zewnątrz, stan po przebudowie. 2013 (fot. Przemysław Skrzydło/Agencja Gazeta, źródło: internet)

Fig. 10. TEC in Olsztyn. View of the restored La Mont boilers. 2013 (Photo by Tomasz Waszczuk/PAP, source: the Internet)

Il. 10. CET w Olsztynie. Widok na odrestaurowane kotły La Mont`a. 2013 (fot. Tomasz Waszczuk/PAP, źródło: internet)

Fig. 11. TEC in Olsztyn. View from the outside, after the alteration. 2013 (Photo by Tomasz Waszczuk/PAP, source: the Internet)

Il. 11. CET w Olsztynie. Widok z zewnątrz, stan po przebudowie. 2013 (fot. Tomasz Waszczuk/PAP, źródło: internet)

2.4. Contemporary Art Gallery BWA in Kielce, Kapitulna Street, 2

Investor: The City of Kielce, Rynek 1, Kielce

Project: ebe STUDIO, Architectural Studio in Kielce, 2011-2012 (architect Edyta Banachowska)

Implementation: 2012-2013

In the centre of Kielce, on the view corridor: the main pedestrian zone of the city – the historic Castle Hill, there was a crumbling building. Vandalized walls, dropping plaster, graffiti on the walls, distracted tourists from one of the greatest monuments of the city – the baroque Palace of Cracow Bishops.

‘The object was built at the turn of the 19th and 20th century representing the architecture referring to residential character. Stanisław Szpakowski, the guberniyal engineer-architect in Kielce region since 1901, is believed to be the author of the project. He was the author of several buildings in Kielce, featured in the city landscape and existing until now: Saint Nicolaus Orthodox Church – current Holy Mary the

2.4. Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Kielcach, ul. Kapitulna 2

Inwestor: Gmina Kielce, Rynek 1, Kielce

Projekt: ebe STUDIO Pracownia Architektoniczna Kielce, 2011-2012 (architekt Edyta Banachowska)

Realizacja: 2012-2013

W samym centrum Kielc, na osi widokowej: główny deptak miasta – zabytkowe Wzgórze Zamkowe, znajdował się zrujnowany budynek. Zdewastowane mury, odpadający tynk, graffiti na ścianach, zaburzały widok na największy zabytek miasta – barokowy Pałac Biskupów Krakowskich.

„Budynek powstał na przełomie XIX i XX wieku, prezentując historyzującą architekturę o charakterze willowym. Autorstwo projektu przypisywane jest Stanisławowi Szpakowskiemu, od 1901 roku będącemu inżynierem-architektem gubernialnym na kielecczyźnie. Stworzył kilka obiektów w Kielcach, wpisanych w krajobraz miasta i istniejących do dzisiaj: cerkiew świętego Mikołaja – obecnie kościół garni-

Queen of Poland Garrison Church, Synagogue, Holy Cross Church, a palace by Słowackiego Street 16 (his own residence), the house for retired priests.” [5]

At the beginning, the building served as an orphanage – an Orthodox shelter. Times of war and post-war years awe of disgraceful history of Kapitulna Street 2 – at first there was a Nazi torture cell, then the registered office of SB authorities. Many years had to pass by for the children to get back to the building – for decades it served a nursery, extremely popular due to its location in the heart of the city. (Fig. 12-13)

The matter of its future allocation caused several-year-long discussion among the residents. There were many ideas how to make use of it. One of the solutions envisaged total demolition of the building in order to unveil the view of the palace, another idea provided only a partial demolition and construction of the palace of solemn events. After numerous protests among the residents of Kielce who supported the idea to preserve the building, it was decided to renovate the building thoroughly and adapt it to the needs of the contemporary art gallery BWA.

The technical and mycological expertise prove very poor condition of the building. In spots exposed to the influence of moisture, the damage to the walls, brick cavities, plaster coming off and mould on the basement walls and ceiling could be noticed. The external walls were considerably dank due to lack of vertical insulation of the foundation walls (however, there was horizontal insulation, found on the ground floor level, up to 2 cm thick). The moisture was also a result of capillary action caused by the improper drainage of rainwater from the roof – water poured right next to the external walls from leaky gutters, causing splashes, the percolation of rainwater into the foundation walls and a capillary action at 2.5 m above ground level.

Walls were largely considered dank. A few spots showed the signs of brick damage (it sprinkled when touched with a hand). At the construction stage, after hacking off the plaster, construction workers found out that mould was a serious problem for a long time. They also discovered that the structural walls of 12 cm had been added to regular ones in order to cover the mould. In such way the nursery school had fought with the mould using different types of wall coverings. Unfortunately, both methods proved to be ineffective.

The restoration of the property extracted its hidden beauty. The soft, pastel colors made the building

znowy Najświętszej Marii Panny Królowej Polski, synagogę, kościół Świętego Krzyża, pałacyk przy ulicy Słowackiego 16 (własna rezydencja), dom księży emerytów.” [5]

Początkowo w budynku działała ochronka – przytułek prawosławny. Czasy wojny i lata powojenne to niechlubna historia Kapitulnej 2 – najpierw była tam katownia hitlerowska, potem siedziba władz UB. Wiele lat minęło, żeby do budynku wróciły dzieci – przez kilkadziesiąt lat w budynku działało przedszkole, bardzo popularne ze względu na położenie w samym centrum miasta (il. 12-13).

Jego docelowe przeznaczenie wywołało kilkuletnią dyskusję wśród mieszkańców. Pomysłów na wykorzystanie obiektu było wiele. Jeden z nich zakładał całkowitą rozbiórkę i odsłonięcie widoku na pałac, inny rozbiórkę częściową i wybudowanie na bazie kondygnacji piwnicznej pałacu ślubów. Po licznych protestach kielczan o zachowanie obiektu, zdecydowano się budynek gruntownie odnowić i adaptować na potrzeby galerii sztuki współczesnej BWA.

Przeprowadzone ekspertyzy stanu technicznego oraz mykologiczna wykazały bardzo zły stan budynku. W miejscach narażonych na działanie wilgoci widoczne były uszkodzenia muru, ubytki cegły, odspojenia tynku, zagrzybienie ścian i sklepień piwnic. Stwierdzono znaczne zawilgocenie ścian zewnętrznych spowodowane brakiem izolacji pionowej ścian fundamentowych (stwierdzono natomiast izolację poziomą występującą na poziomie podłogi parteru, o grubości dochodzącej do 2 cm) oraz podciąganiem kapilarnym na skutek nieprawidłowego odprowadzenia wód opadowych z dachu – z nieszczelnych rynien woda wylewała się tuż obok ścian zewnętrznych, powodując rozbryzgi, wsiąkanie wód opadowych w ściany fundamentowe oraz podciąganie kapilarne na wysokości 2,5 m powyżej poziomu terenu.

Mury w znacznej części uznano za mokre. W kilku miejscach widać było uszkodzenia cegły (osypywała się po dotknięciu ręką). Na etapie prac budowlanych, po skuciu tynków, okazało się, że z zagrzybieniem ścian walczone od dawna – odkryto dostawione do ścian konstrukcyjnych ścianki grubość 12 cm, prawdopodobnie właśnie po to, żeby „zasłonić” zagrzybienia. Przedszkole walczyło okładając ściany różnego rodzaju okładzinami – niestety obie metody okazały się nieskuteczne.

Odnowa obiektu wydobyła jego ukryte piękno. Dzięki delikatnej, pastelowej kolorystyce udało się wtopić budynek w tło w taki sposób, aby na linii

blend into the background in such a way that the line between the promenade and Castle Hill was not just an accent, but it became the background for the palace. Thanks to relocating the main entrance to the north side, the building could 'establish a dialogue' with the adjacent Artists' Square and the main pedestrian zone called Sienkiewicza Street (Fig. 14-15).

The interior, in accordance with the wishes of the user, are subdued and minimalist: white walls and uniform granite flooring. They are to provide the background for the paintings displayed. The facility was opened after reconstruction in November 2013. That more than a hundred-year-old building regained its original splendor and received the second life due to the major renovation works. Architects managed to make the landscape of the city more attractive and save valuable and unique cultural legacy of the city.

deptak – Wzgórze Zamkowe nie stanowił akcentu, a stawał się tłem dla pałacu. Dzięki odwróceniu wejścia głównego na stronę północną nawiązano dialog z przyległym placem Artystów oraz głównym deptakiem – ulicą Sienkiewicza (il. 14-15).

Wnętrza, zgodnie z życzeniem użytkownika, są stonowane i minimalistyczne: białe ściany i granitowe jednolite posadzki. Mają stanowić tło dla wystawianych tu prac plastycznych. Obiekt został oddany do użytku po przebudowie w listopadzie 2013. Dzięki generalnemu remontowi ten ponad stuletni budynek uzyskał pierwotną świetność i drugie życie na długie lata. Udało się uatrakcyjnić krajobraz, a także ocalić cenną, unikatową spuściznę kulturalną miasta.

Fig. 12. BWA – Kielce. View from the Artists' Square, the condition of the building before the revitalization. 2011 (Photo by Edyta Banachowska)

Il. 12. BWA – Kielce. Widok od strony placu Artystów, stan przed rewitalizacją. 2011 (fot. Edyta Banachowska)

Fig. 13. BWA – Kielce. View from the Castle Hill, the condition of the building before the revitalization. 2011 (Photo by Edyta Banachowska)

Il. 13. BWA – Kielce. Widok od strony Wzgórza Zamkowego, stan przed rewitalizacją. 2011 (fot. Edyta Banachowska)

Fig. 14. BWA – Kielce. The view of BWA and the Castle Hill from the main pedestrian zone. The condition of the building after the revitalization. 2013 (Photo by Edyta Banachowska)

Il. 14. BWA – Kielce. Widok na BWA i Wzgórze Zamkowe z głównego deptaka miasta. Stan po rewitalizacji. 2013 (fot. Edyta Banachowska)

Fig. 15. BWA – Kielce. The view from the Castle Hill. The condition of the building after the revitalization. 2013 (Photo by Edyta Banachowska)

Il. 15. BWA – Kielce. Widok na BWA od strony wzgórza zamkowego. Stan po rewitalizacji. 2013 (fot. Edyta Banachowska)

3. SUMMARY

Described examples fit in with the trend of world architecture: revitalization of old, unkempt buildings and building complexes in order to bring to life an art gallery or culture centre, preserving its solid figure, form, details and existing equipment at the same time.

Designers of all executions named have saved existing layouts. Newly designed elements have been stressed with variant materials, texture, colors, implementation of glass, and play of light. Rusty precincts have been uncluttered, giving it structural order and neatness.

Rebuilding and modernization always gives buildings a new life. Crumbling, dank, moldy properties with plaster falling off become architectural city jewels. The renovated facades, tidy surroundings, spectacular lighting can extract the hidden architectural beauty of many objects.

Once buildings that fulfilled just technical function, now – they are the perfect background for art galleries, art centers, museums of technology, where the highlighted technologies of its times increase the attractiveness and diversity of these places.

3. PODSUMOWANIE

Opisane przykłady wpisują się w nowy trend w architekturze światowej: rewitalizacji starych, zaniedbanych budynków i zespołów obiektów pod kątem stworzenia galerii sztuki, centrum kultury, przy zachowaniu bryły, formy, detalu i zastanego oryginalnego wyposażenia.

Projektanci wszystkich wymienionych realizacji zachowali zastane układy i tkankę. Elementy nowo projektowane zostały zaakcentowane odmiennym materiałem, fakturą, kolorem, wprowadzeniem szkła, grą światel. Uporządkowano zaniedbane tereny wokół, stwarzając architektoniczny ład i porządek.

Przebudowa, modernizacja, zmiana przeznaczenia daje budynkom nowe życie. Obiekty popadające w ruinę, zawilgocone, zagrzybione, z odpadającymi tynkami stają się architektonicznymi perełkami miast. Odnowione elewacje, uporządkowane otoczenie, efektowne oświetlenie wydobywają latami skrywane walory architektoniczne.

Kiedyś budynki o funkcji technicznej, dzisiaj stanowią doskonale tło dla galerii, centrów sztuki, muzeów techniki, gdzie wyeksponowanie ówczesnych

The successful adaptation of the buildings, preserving their historic character, has positive effect on the architectural space around the location. Neglected area turns into an urban space of a unique atmosphere. People are attracted by the distinctiveness and mystery of historic buildings, surprising interior designs, the combination of innovative engineering solutions with antique brick walls.

We should hope that there will be more and more successful revitalizations of neglected buildings that can help saving beautiful buildings from oblivion.

rozwiązań technicznych wpływa na podniesienie atrakcyjności i odmienności tych miejsc.

Udana adaptacja, zachowująca zabytkowy charakter obiektu, wpływa niezwykle korzystnie na tkankę architektoniczną miejsca, w jakim się on znajduje. Miejska przestrzeń w zamian zapomnianej ruiny zyskuje obszar o niepowtarzalnym klimacie. Ludzi przyciąga odmienność i tajemniczość zabytkowych budynków, zaskakujące rozwiązania wewnątrz, połączenie nowoczesnych rozwiązań inżynierskich z ceglannymi zabytkowymi ścianami.

Należy mieć nadzieję, że udanych rewitalizacji ratujących piękne, zaniedbane budynki, będzie coraz więcej.

REFERENCES

- [1] Tatarkiewicz, W., „*Dzieje sześciu pojęć*”, Warszawa, PWN, 1988.
- [2] Source: herzogdemeuron.com
- [3] „Architektura – Murator” 07/2008, M. Kijak-Olechnicka based on Herzog & de Meuron.
- [4] Dżus Architekci s.c., „*Opis techniczny do projektu budowlanego*”.
- [5] Szczepański J., „*Architekci i budowniczowie. Materiały*”, Warszawa-Kraków, 1990.

Acknowledgments:

The work was financed by Kielce University of Technology, part of the statutory work No. 05.0.09.00/2.01.01.01.0003 MNSP.IKGO.17.003

Podziękowania:

Praca była finansowana przez Politechnikę Świętokrzyską, w ramach pracy statutowej nr: 05.0.09.00/2.01.01.01.0003 MNSP.IKGO.17.003